

Doktori (PhD) értekezés tézisei

**A BÜNTETŐELJÁRÁSI IGAZSÁGKERESÉS
ÖSSZEFÜGGÉSEI A TISZTESSÉGES ELJÁRÁS EGYES
ELVEIVEL ÉS A PERBELI KONSZENZUSSAL**

dr. Gyüre Bettina

Témavezető: Dr. Szabó Krisztián, egyetemi docens

DEBRECENI EGYETEM
Marton Géza Állam-és Jogtudományi Doktori Iskola

Debrecen, 2024

I. Bevezető gondolatok és a hipotézisek

Mi az igazság? E kérdést teszi fel Szókratész Platón *Az állam* című utópiájában, mely mindmáig fontos és megoldatlan kérdése a filozófiai és a társadalmi gondolkodásnak egyaránt. A vizsgálódás dimenzióját a büntető igazságszolgáltatás területére szűkítve azonban már nem pusztán az „igazság” fogalma, hanem önmagában az igazságkeresés fontossága és formája, valamint ezzel összefüggésben annak igazságossága is attól függ, hogy melyik jogcsalád igazságszolgáltatási rendszerében járunk el.

Minél többet elmélkedünk az igazság és ehhez kapcsolódóan az igazságosság kettőséről, annál több gondolati ösvényt szükséges bejárni, s elmerülve a vonatkozó szakirodalomban, egyszer csak óhatatlanul azon kaphatjuk magunkat, hogy e fogalmakat megcsonkítottuk és absztrakt módon, önmagukban értékeljük. Büntető eljárásjogi szempontból azonban úgy gondolom, hogy tévúton járunk, ha elvont igazság vagy igazságosság fogalmakat keresünk, és ennek próbáljuk megfeleltetni magát a büntető igazságszolgáltatást. Éppen ezért különösen fontosnak tartom az egyértelmű konceptualizálást, s néhány gondolat erejéig meghatározni az értekezés alapjául szolgáló azon kereteket és értelmezési tartományt, amelyet alkalmaztam.

Nem foglaltam állást önmagában az igazság vagy a büntetőperbeli igazságkereséshez kapcsolódóan az igazságosság fogalmi mellett, írásom nem is filozófiai, etikai vagy teológiai megközelítésben foglalkozik a büntetőperbeli igazság, igazságkeresés és ezzel összefüggésben az igazságosság kérdéseivel. Ehelyett ezen összefüggést az „igazság kiszolgáltatásának” szabályozott rendszerén, mint szűrőn keresztül vizsgáltam, a büntető igazságszolgáltatás primér funkciójának szem előtt tartásával. A doktori értekezésem elsődleges céljával annak vizsgálatát tűztem ki, hogy felvázoljam, milyen kapcsolódási pontok állapíthatók meg a büntetőeljárásbeli igazságkeresés és az igazságkeresést érintő garanciális elvek között. Majd ebből következően arra vonatkozóan is igyekeztem következtetéseket levonni, hogy mindez milyen hatással van a büntetőeljárás helyes funkciójának megvalósulásra. Mindezt azonban nem tartalmi szempontú vizsgálat keretében tettem, azaz nem a büntetőperben megállapított tényállás – igazság – került a fókuszba, hanem az annak megállapításához vezető út és annak igazságosságának kérdése.

Nem elvontan, hanem gyakorlati szempontból vizsgáltam tehát. Így amikor igazságot említek az értekezésben, akkor e fogalomnak a büntetőeljárás szaknyelvben meghonosodott általános értelmét veszem alapul, s igazságnak – a Be. Preambulumában rögzített fogalomhasználatot követve – a büntetőeljárásban megállapított tényállást tekintem. Igazságosság alatt pedig a szó köznapi értelemben vett jelentését értem, azaz a büntetőeljárások megnyugtató, kielégítő lefolytatását és lezárását. Bócz Endre megfogalmazása szerint „az

---

¹ ((REJTŐ Jenő: *Az ellopott futár*, Magvető Kiadó, Budapest, 1985, 112.)

igazságosság nem ismeretelméleti, hanem etikai kategória; az a követelmény, hogy az egyes emberek vagy csoportjaik között jelentkező konfliktusok megoldásánál a teendőkre vonatkozó döntés a szükségképpen eltérő, sőt ellentétes érdekeket – amelyek a társadalmi környezet valóságos tagoltságán, mint prizmán megtörve jelentkeznek – kellő terjedelemben és megfelelő súllyal figyelembe véve szülessen meg.”²

A doktori értekezés elméleti megalapozásaként megfogalmazott első és legfontosabb hipotézisem, hogy a büntetőperbeli igazságkeresést érintő eljárási garanciák elengedhetetlenek annak érdekében, hogy végső soron a büntetőeljárás helyes funkciója megvalósuljon. Az értekezés így egyrészt azt vizsgálja, hogy az egyes igazságkereséssel kapcsolatos garanciáknak milyen érdemi hatása lehet az igazságos döntésre.

A büntető igazságszolgáltatás ugyanis nem egy légtüres térben mozog, nem öncélú, annak rendeltetése a társadalom rendezett együttélésének biztosítása. Amennyiben bűncselekmény elkövetése útján e rend sérül, úgy a büntetőeljárás primér funkciója, hogy a megbomlott emberi kapcsolatokat rendezze. Ez a büntetőeljárás igazságos, megnyugtató lefolytatásával és lezárásával lehetséges, melynek alapja, ha úgy tetszik eszköze az igazságkeresés, annak megállapítása, hogy mi történt. Ehhez pedig természetesen elengedhetetlenül kapcsolódnak a büntetőperbeli igazságkeresést érintő eljárási garanciák.

Abban a tekintetben egységesnek mutatkozik a szakirodalom, hogy a büntetőeljárásbeli igazságkereséssel kapcsolatban eltérő garanciális elvek mentén – gyakorlatilag két nyomvonalon – szerveződnek az egyes jogrendszerek. Az alapvetően kontinentális hagyományokat követő rendszerek az igazságkereséssel kapcsolatos garanciaként azt hangsúlyozzák, hogy a büntetőeljárás eredményeként a valóságnak megfelelő, vagy legalábbis ahhoz nagyon közel álló tényállás megállapítása kívánatos. A büntetőeljárás igazságosságát – az eljárás kielégítő lefolytatását és lezárását – tehát az igazságosságnak az anyagi vetülete garantálja.

Ehhez képest az alapvetően angolszász hagyományok alapján szerveződő eljárásokban a felek által előadott tények alapozzák meg a büntetőeljárásban megállapított tényállást. E rendszerekben ugyanis az igazságkereséssel kapcsolatos garanciális elv, hogy a tények feltárása kapcsán a hatóság részéről passzivitás, a felek vonatkozásában pedig a tisztességes eljárás, azaz az igazságosság eljárási vetületének biztosítása kívánatos.

Az értekezést éppen ezért e két nyomvonal mentén építettem fel, az elméleti alapvetést – az első fejezetet – követően. Ennek oka az, hogy véleményem szerint e két irány képezi az igazságkeresési garanciák és az igazságosság összefüggéseinek sarokköveit.

Az egyik nyomvonalon – így a második fejezetben – ezért arra helyezem a hangsúlyt, hogy bemutassam, miért bizonyít(hat) túlon túl a kontinentális, avagy hierarchikus rendszerbe tartozó igazságkeresési metódus és ennek milyen káros következményei lehetnek. Ugyanígy a másik nyomvonalon – mely a harmadik fejezetben kapott

---

² BÓCZ Endre: *A bíraskodás tekintélye és a jogpolitika*. Magyar Jog, 2011/8, 449–458. oldal.

helyet – azt vizsgálom, hogy az angolszász, avagy koordinatív rendszerhez kötődő igazságkeresési metódus inkább miért mond(hat) le, miért távolodik (távolodhat) az igazságkeresés igényéről a tisztességes eljárás javára és ennek milyen káros következményei lehetnek.

A második feltevésem mindezekkel összefüggésben az, hogy a büntetőeljárásbeli igazságkeresésnek az egyes jogcsaládok sajátosságaiból eredően kétféle „kilengése” lehet. A parttalanná váló igazságkeresés (túlbizonyítás), valamint a vádalku formájában megjelenő „kialkudott” igazság.

Az első és második feltevésből pedig következik harmadik hipotézisem, mely szerint az igazságkeresés említett rendellenességeire nem szabad pusztán technikai anomáliaként tekintenünk. Hiszen mind a túlbizonyítás jelensége, mind pedig a kialkudott igazság torzíthatja a büntetőeljárás funkciójának betöltését, ez a torzulás azonban ellensúlyozható. Mindez abban az esetben lehetséges, ha a két eltérő igazságszolgáltatási rendszerből építkező szemlélet egyszerre van jelen és a „szükséges, de egyben elégséges” elvének elfogadásával találja meg az igazságkeresés helyes arányait.

II. A doktori értekezés szerkezeti felépítése és az egyes részekben alkalmazott kutatási módszerek

Jelen kutatás elméleti – azon belül is inkább magyarázó jellegű – mely deduktív logikát követ. A felvetett hipotézisek megfogalmazását követően azok cáfolata vagy igazolása volt a célom.

A doktori értekezés a felépítését tekintve némiképp eltérhet a megszokottól. Az egyes részek zárásaként ugyanis az ott kifejtettekhez szorosan kapcsolódó részkövetkeztetéseket vontam le. Ezen összefoglalók indoka az, hogy az egyes részek bár közös gerinc mentén haladva, egymásra építkezve, azonban mégis olyannyira önálló egységet alkotnak, hogy álláspontom szerint az egyes részek végén az ilyen jellegű összefoglalás elengedhetetlen, hiánya a dolgozatot széttöredezetté tette volna.

Az értekezés három fő részre tagolódik, amely részekben a kutatás komplex témájához igazodva több kutatási módszert is alkalmaztam. A három részt a könnyebb áttekinthetőség és a kutatási téma egyes alegységeihez igazodva fejezetekre és alfejezetekre osztottam.

Az első rész elméleti alapvetés, amely az igazság és az igazságosság összefüggéseit vizsgálja. Ennél is pontosabban megfogalmazva azt a processzust, amely folyamat eredményeként eljuthatunk a büntetőeljárásban az igazságos döntéshez.

E rész két fejezetre bontva foglalkozik elsőként azzal, hogy a büntetőeljárásbeli igazságkeresés hogyan, milyen alapvető eljárási garanciák mentén történik az egyes jogcsaládokban. Ennek eredményeként pedig az angolszász és a kontinentális sajátosságok alapján az igazságkeresésnek milyen zavarai, rendellenességei lehetnek. Ennek feltárása érdekében beavatkozás-mentes, kvalitatív metódusok közül az *összehasonlító, komparatív módszert* alkalmaztam. Összehasonlítás tárgyává tettem az egyes jogcsaládok igazságkeresésre

vonatkozó alapvető elgondolásait azonos szempontok mentén, annak érdekében, hogy következtetéseket vonhassak le az igazságkeresés és az egyes eljárási garanciák kapcsolódási pontjait illetően.

Az első részben kifejtettem továbbá azt is, hogy kifejezetten a magyar szabályozás történeti íve hogyan válaszolható fel az igazságkeresés vonatkozásában. Mindehhez ugyancsak beavatkozás-mentes, kvalitatív módszerként a *történeti módszert* alkalmaztam. Miután az értekezés – központi témájaként – több fejezetben is reflektál a hatályos magyar büntetőeljárás törvény igazságkeresési elgondolására, így meggyőződésem, hogy a retrospektív megközelítés az elméleti alapok felállítása körében kikerülhetetlen.

Ehelyütt az EJEB gyakorlatának elemzésével továbbá azt is górcső alá vettem, hogy milyen tartalommal, milyen részjogosultságokat foglal magában a tisztességes eljárás követelménye. A doktori disszertáció e gyakorlati vonatkozására tekintettel az *empirikus vizsgálat* szintén megkerülhetetlen volt a téma szempontjából. E körben – ahogyan tettem minden fejezet végén, keretes szerkezetet biztosítva az értekezésnek – az adott téma vonatkozásában pillantok bele az EJEB gyakorlatába. A bemutatott ítéleteket szubjektíve válogattam, mégpedig oly módon, hogy az adott problémára, vagy jogintézményre vonatkozó keresést folytattam az EJEB hudoc.echr.coe.int weboldalán elérhető internetes adatbázisában. Arra azonban ügyeltem, hogy azon ítéletekből is villantsak fel példákat, amelyek magyar fordításban nem elérhetők.

Az első rész végén – a már említettek szerint – az itt kifejtettekhez szorosan kapcsolódó részkövetkeztetéseket vontam le.

Az értekezés második része a túlbizonyítás kérdéseit tárgyalja, mint a kontinentális elgondolásokat követő igazságkeresési metódus lehetséges anomáliája. A kontinentális, vagy hierarchikus elgondolás szerint működő rendszerekben ugyanis a büntetőeljárás igazságosságát az garantálja, ha a büntetőeljárás elsődleges célja, hogy minél pontosabban megállapításra kerüljön az „igazság”. Ilyenformán azonban könnyen átbillenhet az eljárás a túlbizonyítás mezejére. Az első fejezetet így azt bemutatva kezdem, hogy értelmezésem szerint mely két nagy formája különíthető el a túlbizonyításnak. Ez megnyilvánulhat egyrészt technikai túlbizonyításként, mely magában foglalja a *szükségtelen* (mert „túlbiztosító”) vagy *felesleges* (mert nem releváns) *bizonyítás esetköreit*. Tágabb értelemben pedig a tartalmi szempontú, *az ítélkező funkcióval össze nem egyeztethető „túlbizonyítást”* különítem el.

A túlbizonyítás jelenségének értékelésével kapcsolatban pedig gondolatmenetem lényege, hogy arra nem pusztán technikai anomáliaként, hanem meghatározó, tartalmi kérdésként is tekinteni kell. Így egyrészt azt, hogy ésszerű idő alatt jutunk-e el a büntetőeljárásban a döntéshez, s ez milyen viszonyban van a megállapított igazsággal. Másrészt, hogy az odáig vezető eljárási cselekmények az egyes eljárási résztvevőket tekintve milyen pontosan kijelölt köteleességek mentén történnek, az egyes igazságszolgáltatási funkciók által meghatározott törvényi határok mennyiben átjárhatóak, s hogyan kapcsolódik mindez az igazságossághoz.

Majd a második fejezetben azt a magyar büntetőeljárásban rendelkezésre álló eszközt – az előkészítő ülés megreformált szerepét – ismertetem, amely ennek kiküszöbölése érdekében került bele a Be.-be, mint a korábbi büntetőeljárás szabályozásban nem teljesen ebben a formájában ismert jogintézmény.

A második rész harmadik fejezete az EJEB gyakorlatának elemzésére fókuszál, mellyel arra szerettem volna rámutatni, hogy milyen lenyomatot hagy az igazságkeresés adott kilengése, azaz a túlbizonyítás az eljárási igazságosság – a tisztességes eljárás – követelményén. Az általam használt értelemben a túlbizonyítás, mint az igazságkeresés egy anomáliája, elsősorban az észszerű idő követelménye és az eljárási feladatok megosztásának sérelmét eredményezheti.

Az értekezés harmadik része ugyancsak az első részben lefektetett elvi alapokra építve, a büntetőperbeli megállapodások révén elérhető eredmény igazságosságának kérdését érinti. Azt, hogy a felek konszenzusát eredményező egyezség alkufolyamata hogyan torzíthatja el a büntetőeljárásban elérhető igazságot.

Az angolszász, vagy koordinatív elgondolások alapján működő rendszerek esetében ugyanis – ahogyan részben már említettem – az igazságkeresés és az igazságosság relációjára az jellemző, hogy azok elsősorban a tisztességes eljárás követelményét hangsúlyozzák az igazságkeresés igényével szemben. Azaz inkább egyfajta távolodás figyelhető meg az igazságkeresés követelményétől, helyette a hangsúly azon van, hogy eljárási szempontból megfelelő legyen a büntetőeljárás. E rendszerekben ez jelenti garanciáját a büntetőeljárás igazságosságának. Így a harmadik rész első fejezeteként a gyökerekhez nyúltam vissza, s a vádalku megjelenésére vonatkozó amerikai szakirodalmat vizsgáltam, valamint azt, hogy az amerikai jogászok szakma hogyan vélekedik a szószoros értelemben vett vádalku jelenségéről. Kitértem továbbá arra is, hogy Anglia jogrendszerében milyen módszere lehetséges a büntetőperbeli megállapodásoknak.

Mindezt a második fejezetben követi a magyar szabályozás ismertetése az állami vádhatóság és a terhelt között a büntetőperben megköthető megállapodásokra vonatkozóan, reflektálva arra is, hogy vajon a klasszikus vádalku helyet kapott-e a kontinentális gyökereken nyugvó magyar büntetőeljárás rendszerben.

Végezetül, keretes szerkezetet adva az értekezésnek, az EJEB gyakorlatának elemzése következik. Ismételtelen oly módon, hogy rámutatok a büntetőperbeli megállapodások és a tisztességes eljárás – az eljárási igazságosság – egyes részjogosultságainak kapcsolódási pontjaira és arra, hogy az igazságkeresésnek ezen anomáliája, azaz az igazságról történő alkudozás lehetősége hogyan sértheti e részjogokat.

Az értekezés végén elhelyezkedő, összegzés című részben pedig az egyes részkövetkeztetések absztrahálása útján igyekeztem általános megállapításokat tenni és reflektálni arra, hogy az elemzés végén az általam felállított hipotézisek igazolást nyertek-e.

Tudományos vizsgálódásom keretében – a dolgozat valamennyi részét illetően – a *tartalomelemzés* a munkamódszerem részét képezte, az értelmezés nyelvtani, logikai, történeti és rendszertani síkjait is beleértve. E körben a vonatkozó magyar és idegennyelvű *szakirodalmi bázis feldolgozása* természetesen hangsúlyos szerepet kapott. A kontinentális és angolszász eljárási hagyományokat követő rendszerek igazságkeresésre vonatkozó sajátosságainak vizsgálata kapcsán többnyire idegennyelvű tanulmányokat, cikkeket, tan- és kézikönyveket vettem munkám alapjául.

Papíralapú angol nyelvű szakirodalom felkutatása és tanulmányozása érdekében lehetőségem nyílt, hogy néhány napos kutatómunkát is végezzek két alkalommal, 2017. szeptember 29. napja és október 02. napja, majd 2019. január 24. napja és január 28. napjai között a Max-Planck-Institut für Ausländisches und Internationales Strafrecht intézetben. Az idegennyelvű források másik része papír alapon nem volt elérhető, azonban internetes oldalakon hozzáférhetők. Minden esetben a megbízható internetes adatbázisok segítségével – HeinOnline, EBSCOHost, Oxford Scholarship – fellelhető angol nyelvű forrásokat alkalmaztam.

A magyar jogalkalmazásban felmerülő jogi kérdések megközelítéséhez az irányadó hazai szakirodalmat, többnyire szacikket, valamint monográfiákat és tankönyveket, valamint különböző kommentárokat használtam.

A doktori disszertáció gyakorlati vonatkozására tekintettel, a tartalomelemzés kapcsán utalni szükséges arra, hogy nem csak a vonatkozó szakirodalmat dolgoztam fel, valamint a jogszabályi rendelkezéseket elemeztem, de az *empirikus vizsgálat* szintén megkerülhetetlen volt a téma szempontjából, valamennyi rész vonatkozásában. Bíróági ítéleteket, illetve egyes büntetőeljárások iratait tanulmányoztam és mutatom be annak érdekében, hogy gyakorlati jellegű megállapításokat is megfogalmazhassak.

Beavatkozó, kvalitatív kutatási módszerként *félig strukturálatlan interjúkat* készítettem, mely keretében több alkalommal folytattam konzultációt bírói, ügyészi, valamint ügyvédi tevékenységet folytató gyakorló szakemberekkel, elsősorban az értekezés gyakorlati vonatkozású pontjait tekintve.

Beavatkozás-mentes, kvantitatív módszerek köréből pedig *a másodlagos adatelemzés*, azaz a meglévő statisztikák vizsgálata is szerepet kapott a kutatás során, elsősorban a büntetőperbeli megállapodások vizsgálatának körében.

III. Az értekezés következtetései

Az értekezés első hipotéziseként megfogalmaztam, hogy a büntetőperbeli igazságkeresést érintő eljárási garanciák elengedhetetlenek annak érdekében, hogy végső soron a büntetőeljárás helyes funkciója megvalósuljon. Az értekezés így egyrészt azt vizsgálta, hogy az egyes igazságkereséssel kapcsolatos garanciáknak milyen érdemi hatása lehet az igazságos döntésre.

Az első feltevés igazolása érdekében a büntető igazságszolgáltatás funkciójának meghatározásából indultam ki, mely minden esetben ugyanaz, bármely rendszer elvei mentén is haladjunk. Az állam a büntető igazságszolgáltatás rendszerén, mint legvégső esetben alkalmazandó eszközön keresztül, a társadalom zavartalan együttélését kívánja biztosítani azáltal, hogy védelemben részesíti azok személyi és vagyoni viszonyait.

Ennek két módja lehetséges. Egyrészt, a büntetések generális prevenciók hatásán keresztül megelőzi bűncselekmények elkövetését. Ehelyütt természetesen szem előtt kell tartani azt a kriminalisztikai alapvetést, hogy a büntető igazságszolgáltatás *önmagában* nem képes a bűnözés megelőzésére olyan mértékben, mint ahogyan azt elvárjuk. Hiszen egy sokkal szélesebb körű problémaként determinálhatjuk a bűnözést, melyre hatással vannak többek között társadalmi, gazdasági, politikai, kulturális tényezők is.

Amennyiben bűncselekmény elkövetése útján a kívánatos társadalmi rend sérül, abban az esetben a bűncselekménnyel megsértett társadalmi rendet kell helyreállítani, mely a büntetőeljárás megnyugtató lefolytatásával és lezárásával lehetséges. Az általam felvázolt fogalomrendszerben ebben az esetben igazságos a büntetőeljárás. Ehhez a rendelkezésre álló büntetőjogi, büntető eljárásjogi³ szakmai eszközöket állítja szolgálatba a jogalkalmazó, s két fő nyomvonal mentén halad. Egyrészt vizsgálendő, hogy mi történt, mi az igazság, mely a hierarchikus rendszerek által hangsúlyozott mozzanat, s mely általam az igazságosság anyagi vetületeként került meghatározásra.

Ehhez viszont szükségszerűen kapcsolódik az is, hogy hogyan, milyen elvek mentén, milyen eszközökkel állapíthatjuk meg, hogy mi történt. A büntetőeljárásnak ugyanis lehetőséget kell biztosítania arra, hogy a terhelt is részt vehessen a tények feltárásában, hogy bizonyíthassa igazát, amennyiben úgy kívánja. Azaz, a tisztességes eljárás követelményének megfelelően vehessen részt az eljárásban. Ezt neveztem az igazságosság eljárási vetületének, s ez az a mozzanat, amelyet a koordinatív rendszerek hangsúlyoznak, akár az igazságkeresés csorbulásának árán is.⁴

A második lépcső ezek után pedig annak megállapítása, hogy az ilyen módon megállapított tények alapján terheli-e felelősség az eljárás alá vont személyt? Amennyiben igen, úgy milyen lesz az igazságos büntetés? Ez a büntetés igazságosságának kérdésköre.

Az értekezés keretek közé szorítása érdekében a büntetés igazságosságának kérdését nem érintettem, pusztán az első két kérdés – az igazságosság anyagi és eljárási vetületének – relációjára fókuszáltam, s arra a megállapításra jutottam, hogy e két vetület megléte egyaránt szükséges ahhoz, hogy a büntetőeljárás kielégítő lefolytatása és lezárása megvalósuljon. Az említett két főkérdés megválaszolása kapcsán álláspontom szerint a kulcs az, hogy tényleges erőfeszítések történjenek az igazság feltárása érdekében, melyhez mindkét igazságkeresési elvrendszer szükséges: mind az állami hatóságok kötelezettsége a tények felderítésére vonatkozóan, de a lehetőség is, hogy a terhelt és a védelem garanciákkal övezett lehetőséget kapjon a tények feltárásában. Ebből a szempontból pedig szükségtelen címkékkel illetni a büntetőeljárásban megállapított igazságot, s azt processzuális, vagy anyagi igazságnak nevezni.

Amennyiben ugyanis a bűnösség vagy ártatlanság megállapítására és a büntetés kiszabására végső soron egy olyan eljárás eredményeként, amelyben a védelem is érdemi lehetőséget kapott a tények feltárására, s egy

---

³ Továbbá természetesen a büntetés-végrehajtási jogi szakmai eszközöket, melyet a teljesség igénye miatt említeni kell, minthogy azonban jelen értekezésnek e vetület nem képezi részét, így a részletes vizsgálattól eltekintettem.

⁴ Lásd: az értekezés 50. oldalán ismertetett szakirodalmi álláspontot.

olyan „igazság” alapján kerül sor, amely logikus, okszerű, egyértelmű és *a józan észnek is megfelel*, azaz meggyőző egy kívülálló számára is, úgy a büntetőeljárás helyes funkciója megvalósul. Legalábbis ilyen formában a legnagyobb az esély erre.

E vonatkozásban pedig kulcsszerepe meglátásom szerint a bírói indokolásnak van, hiszen a döntéshozónak tudnia kell igazolnia a döntését. Abban a vonatkozásban is, hogy miért és hogyan állapította meg az adott tényállást, továbbá abban a tekintetben is, hogy miként felelt meg az eljárás a tisztességes eljárás követelményének. Álláspontom szerint ezért nem alkalmas a vádalku – azaz annak a valós tényektől elrugaszkodott, egyezkedésen alapuló formája – a büntetőeljárás megnyugtató, kielégítő lefolytatásának és lezárásának megvalósítására, hiszen a büntetőeljárás ilyenformán nem alkalmas a bűncselekménnyel megsértett rend helyreállítására, de ugyancsak erodálja a jogkövetési hajlandóságot is. Ezt a megállapítást támasztja alá az EJEB is, amikor rögzíti, hogy a nemzeti bíróságok kötelesek a vádlott büntetőjogi felelősségének megítélése szempontjából releváns tényeket a lehető legpontosabban megállapítani.

Hangsúlyozni kell ugyanakkor, hogy természetesen ez nem jelenti a kompromisszumok lehetőségének teljes elutasítását, vagy azt, hogy ne lehetne értékelni a terhelt együttműködését.

Az azonban meglátásom szerint bizonyítást nyert, hogy egy a valós tényektől elrugaszkodott megállapodás alkalmatlan nem csak a büntető igazságszolgáltatás primér céljának eléréséhez, de az egyes büntetési célok megvalósításához is. Ezért állítom, hogy a büntetőeljárás igazságossága, azaz megnyugtató lefolytatása és lezárása szempontjából a *szabályozott keretek között történő igazságkeresés* kiemelt jelentőséggel bír. Az igazságkeresés, mely megfelelő garanciák betartásával történik, tehát a végső cél, a bűncselekménnyel megsértett társadalmi rend helyreállításának eszközeként értékelhető. Valamint ez a kulcs ahhoz is, hogy a jövőre nézve az önkéntes jogkövetés is megvalósulhasson, ezáltal közelebb kerühhessünk ahhoz a társadalmi rendhez, melyet a büntető igazságszolgáltatás szavatolni igyekszik.

Az itt kifejtettekből következett a második premissza, mely az általam felvetett igazságkeresési anomáliák elméleti hátterét, a lehetséges okait feszegeti. Megfogalmaztam, hogy a büntetőeljárásbeli igazságkeresésnek az egyes jogcsaládok sajátosságaiból eredően kétféle „kilengése” lehet. A parttalanná váló igazságkeresés (túlbizonyítás), valamint a vádalku formájában megjelenő „kialkudott” igazság.

E felvetéssel kapcsolatban arra a következtetésre jutottam, hogy mind a túlbizonyítás, mind pedig az igazságról történő alkudozás jelenségének gyökerei büntető eljárásjogi alapkérdésekig nyúlnak vissza: mégpedig az igazság-igazságosság kérdéséhez. Hiszen mind a túlbizonyítás, mind pedig a vádalku gyakorlata elsősorban igazságkeresési anomália. Azaz, mindkét szélsőség esetében elmondható, hogy a háttérben az igazságosság zálogának tekintett anyagi igazság keresésére vonatkozó kontinentális elgondolások, vagy éppen az eljárási igazságosságot hangsúlyozó büntetőeljárásbeli sajátosságok állnak.

Álláspontom szerint ezért nem lehet a technikai jellegű túlbizonyítástól nyomozásmódszertani útmutatókkal, a takarékos nyomozásra és pervitelre figyelmeztető ajánlásokkal teljes mértékben megszabadulni. Ezt

kísérelte meg némiképp rendezni a Be. az előkészítő ülésre vonatkozó szabályanyag megreformálásával, mely a bizonyítás keretek közé szorítását, mederben tartását célzóan alakította át a bizonyítási indítványoknak a tárgyaláson történő előterjesztésének rendjét.

Fontosnak tartom hangsúlyozni ugyanakkor, hogy a technikai jellegű túlbizonyításra vonatkozó megállapításaimmal véletlenül sem szeretném azt az üzenetet közvetíteni, hogy – ha nyilvánvalóan felmerülnek a büntetőperbeli igazságot érintően tisztázatlan kérdések a bizonyítási eljárás során – az időszerűség oltárán áldozva, ezek felderítéséről le kellene mondani. Hiszen álláspontom szerint, és ahogyan azt az értekezésben több helyütt is hangsúlyoztam, olyan büntető igazságszolgáltatási rendszer szolgálhatja megfelelően az elérni kívánt célt – a bűncselekménnyel megsértett társasalmi rend helyreállítását – amely a garanciális rendelkezések és elvek betartása mellett elkötelezett az igazság felderítése tekintetében is. Az egyes garanciális elvek, mint ahogyan például az észszerű idő követelménye is, gyakran összeütközésbe kerülhetnek az igazságkeresés igényével, s ezen konfliktusok feloldásának módja jogszabályi szinten nem is rögzíthető teljes mértékben és minden esetben. Éppen ezért a jogalkalmazó hangsúlyosabb felelősségére kívántam rámutatni, amely a bizonyítás során a „szelektálást”, a bizonyítékok differenciálását illetően merül fel, valamint a törvény által biztosított, a bizonyítás mederben tartását segítő rendelkezések gyakorlatban történő alkalmazását szorgalmazom.

Az ítélező funkcióval össze nem egyeztethető túlbizonyítás körében kiindulópontnak azt tekintettem, hogy a kontinentális rendszerek a bizonyítás alanyának tekintik a bírót is. Így arra a következtetésre jutottam – és ez következik az Alkotmánybíróság, a Kúria, valamint a Be. szabályainak értelmezéséből is – hogy a hivatalbóli bizonyítás alapvetően a funkciómegosztás követelményét nem sérti a hierarchikus elvek mentén szerveződő rendszerekben. Legyen szó akár a terheltet mentő, akár a vádat alátámasztó bizonyításról. Hiszen a bíró kötelezettségeként is deklarálja a törvény a valóság-hű tényállás megállapítását. Sőt, egyértelmű kötelezettségként fogalmazza meg a Be. a bíró vonatkozásában, hogy a mentő bizonyítékok beszerzése ugyanúgy kötelessége. A bíró hivatalbóli bizonyításának tartalmi korlátja van ugyanakkor – s ezt is deklarálja a Be. – mégpedig a vádelv követelményének tiszteletben tartása. Nem állapíthat meg ugyanis a bizonyítás eredményeként olyan új, a vádban nem szereplő tényeket, melyek önálló nívumot alkotó büntetőjogi értékelést igényelnek. Ellenkező esetben az az ítélező funkcióval össze nem egyeztethető, tartalmi szempontú túlbizonyítást eredményez.

Érdemes lenne azonban a szabályozás szintjén is világossá tenni a vádat alátámasztó bizonyítékok beszerzésének bíró általi lehetőségét és rendjét. Következik ez egyébként most is a törvény rendelkezéseiből – a valóság-hű tényállás megállapításának kötelezettségéből, vagy a megalapozatlanságra vonatkozó szabályokból – azt a zavart okozó tétel eltávolítását azonban megfontolandónak tartom, mely szerint indítvány hiányában a bíróság bizonyíték beszerzésére és megvizsgálására nem köteles. Egyetértek továbbá Tóth Mihály azon javaslatával, mely szerint egy szó még világosabbá tehetné a helyzetet: a bíróság a tényállás tisztázása során bizonyítékot *rendszerint* indítvány alapján szerez be.

Mindezen módosítás egyértelművé tenné a jogalkotói célt, miszerint a büntetőeljárás során az igazságot alapvetően az eljárási szereplők – a vád és a védelem – aktívabb közreműködésével kell keresni.

Ugyancsak alapvetően az igazságkeresés és ehhez kapcsolódóan az igazságosság relációjának eltérő értelmezése eredményezi, hogy nem túl sikeresek az egyes jogcsaládok jogintézményeinek „átültetési” próbálkozásai sem, mint ahogyan az látható volt a terhelt és az állami vádhatóság közötti egyezkedés kapcsán is.

Rendre visszatérő kérdés ugyanis a kodifikáció alkalmával annak vizsgálata, hogy a másik jogcsaládba tartozó büntető igazságszolgáltatási rendszer egyes jól működő elemeit át lehet-e ültetni az adott rendszerbe.⁵ Ez pedig egybecseng a magyar szabályozást tekintve a hatékonyság és a terhelti együttműködés relációjának időszakonként újra és újra felmerülő vizsgálatával. Így történt ez a Be. kodifikációja során is, éppen ezért e dolgozat keretein belül nem volt megkerülhető annak vizsgálata, hogy a terhelti együttműködést új jogintézményeken keresztül hogyan szabályozza immáron a magyar eljárási jogszabály.

Részletesen megvizsgáltam a terhelti együttműködés két új lehetőségét – a nyomozás során köthető egyezségekre vonatkozó szabályanyagot és az előkészítő ülés szerepét – a hatályos Be.-ben. Ez alapján elmondható, hogy az egyezés áll legközelebb az amerikai mintából ismert „alkudozáshoz”, azonban a szabályozást áttekintve megállapítottam, hogy a klasszikus értelemben vádalkut kötni nem lehet Magyarországon. Mégis, hiába „kontinentális-rendszer kompatibilis” tehát a szabályozás, nem váltotta be a hozzá fűzött előzetes reményeket e jogintézmény.

Álláspontom szerint ennek két oka van. Egyrészt – visszautalva az imént megfogalmazottakra – nem adaptálható az eljárásnak ez az elintézési formája teljes egészében a kontinentális hagyományokat követő rendszerbe. A kontinentális, vagy hierarchikus és az angolszász, vagy koordinatív rendszerek sajátosságai, alapvető elgondolásai ugyanis a jogfejlődésnek olyan korai pontján váltak szét, hogy az ekkor megszilárdult gyökerekre építkeznek e rendszerek azóta is.

Másfelől az ok gyakorlati, hiszen maga az egyezségkötés, az egyezkedés egyszerűen nem illik a kontinentális büntetőeljárás megszokott rendszerébe.

Ezen állításokat bizonyítja, hogy ehhez képest például a büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárás, vagy az előkészítő ülésen megtehető mértékes indítvány rendkívül hatékonyan működik. Pedig ezen esetekben sem kerül sor tárgyalás lefolytatására, így nem ezen eljárási szakasz elhagyása jelentheti a problémát az egyezés esetében sem.

Ugyanakkor, azt a következtetést is megfogalmaztam az egyezségkötéssel kapcsolatban, hogy e jogintézmény jelentősége nem is feltétlenül az ily módon elintézett ügyek számában keresendő, sokkal inkább a bonyolult, kiterjedt bizonyítást igénylő ügyekben lehet hasznos, a felderítés eredményessége okán, vagy olyan esetben, amikor valamilyen többletfeltétel is megállapítható, például a reparáció, vagy a sértett kímélete.

---

⁵ A kontinentális rendszer elemeinek és az átültetés lehetőségének vizsgálata ugyanúgy foglalkoztatja az angolszász szerzőket is.

Az első és második feltevésből következett harmadik hipotézisem, mely az igazságkeresési anomáliák lehetséges következményeit érinti. Eszerint az igazságkeresés említett rendellenességeire – a túlbizonyításra és az igazságról történő alkudozásra – nem szabad pusztán technikai anomáliaként tekintenünk. Hiszen mind a túlbizonyítás jelensége, mind pedig a kialakult igazság torzíthatja a büntetőeljárás funkciójának betöltését. E torzulás azonban ellensúlyozható. Mégpedig abban az esetben, ha a két eltérő igazságszolgáltatási rendszerből építkező szemlélet egyszerre van jelen és a „szükséges, de egyben elégséges” elvének elfogadásával találja meg az igazságkeresés helyes arányait.

Az anyagi igazság elve által vezérelt kontinentális büntetőeljárások bizonyítási rendszere ugyanis adott esetben sértheti a tisztességes eljárás követelményét, mégpedig a túlbizonyítás révén bekövetkező indokolatlan időmúlással. Ugyanakkor, a funkciómegosztás követelménye is sérülhet, abban az esetben, ha az ítélező funkcióval össze nem egyeztethető, tartalmi szempontú túlbizonyítással állunk szemben. Amennyiben ugyanis az ítélező bíró túllépi a kontinentális rendszerek által biztosított, hivatalbóli bizonyítás határát és a vádelv sérelmével bizonyít, abban az esetben tartalmi szempontú, az ítélező funkcióval össze nem egyeztethető túlbizonyítással állunk szemben.

Összességében a túlbizonyítás tehát korántsem csak a kriminalisztikának egy másodlagos jelentőségű problémája.

A processzuális igazság elvén alapuló jogrendszerek bizonyítási rendszerében tetten érhető, kialakult igazság ugyancsak kétségeket támaszthat, mégpedig elsősorban a tartalmi szempontból igazságos döntést illetően. Természetesen formálisan lezárja a büntetőeljárást akár egy olyan alku eredményeként megszületett ítélet is, amelyben rögzített tényállás a valóságban történt eseményekkel köszönőviszonyban sincsen. Álláspontom szerint azonban ez a megoldás fogalmilag kizárja a büntetőeljárás kielégítő, megnyugtató lefolytatását és lezárását. Ebből következően a bűncselekménnyel megsértett társadalmi rend helyreállítására sem alkalmas a büntetőeljárás, ha a megállapított tények nincsenek adekvát viszonyban a valósággal, de legalábbis erre nem törekszünk.

Megfelelő garanciális ellensúlyokkal, s a két rendszer bizonyos konvergenciájával azonban meglátásom szerint e diszfunkciók csökkenthetők.

Az EJEB ítélezési gyakorlata vizsgálatának eredményeként kimutatható, hogy a büntetőeljárásokban a megfelelő igazságkeresés és a tisztességes eljárás követelménye között kapcsolat van, egymásra hatással vannak. Természetes ugyanis, hogy a tisztességes eljáráshoz kapcsolódó, a fegyveregyenlőség elvéhez tartozó terhelti jogosultságok adott esetben korlátozhatják az igazság feltárását. Ugyanakkor ennek a fordítottját is fontos hangsúlyozni, hiszen az igazságkeresés anomáliái éppúgy sérthetik a tisztességes eljárás követelményének részjogosultságait is.

A doktori értekezés mottójaként nem véletlenül Rejtő Jenő regényéből vett idézetet jelöltem meg. A büntetőeljárásban az igazság „titokban maradhat”, annak megállapítása ugyanis természetesen nem mindig lehetséges, hogy a múltban pontosan mi történt. Ugyanakkor, álláspontom szerint, a büntetőeljárás nem lehet igazságos akkor, ha nem törekszik ennek a felderítésére. Az, hogy a büntetőeljárás lefolytatása a tisztességes eljárás követelményeinek megfelel, az eljárási szabályok betartásával történik, majd az eljárás eredményeként meghozott ítélet is megfelel a jogszabályi rendelkezéseknek, szükséges az igazság deklaráltóságához, konszenzuális elfogadásának feltétele, *önmagában* ugyanakkor nem elegendő. Egy olyan büntető igazságszolgáltatási rendszer szolgálhatja megfelelően az elérni kívánt célt – a bűncselekménnyel megsértett társadalmi rend helyreállítását – amely ezen túl elkötelezi magát az igazság felderítése mellett. Ellenkező esetben nem lehet büntetőeljárást folytatni, akár e bizonytalansági faktort áthidalva alkut kötni/megállapodni, hiszen az igazságtalanság – remélhetőleg – „mindég” kiderül.

Nyilvántartási szám: DEENK/537/2024.PL
Tárgy: PhD Publikációs Lista

Jelölt: Gyüre Bettina
Doktori Iskola: Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
MTMT azonosító: 10066179

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

Folyóiratcikkek, tanulmányok (7)

- Gyüre, B.:** Kialkudott igazság? Gondolatok az egyezségkötés büntetőeljárásban szabályozott lehetőségéről.
Glossa Iuridica. közlésre elfogadva (-), [1-16], 2024. ISSN: 2064-6887.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
- Zsiros, B.:** Túlbizonyítás mint az igazságkeresés egy anomáliája a büntetőeljárásban.
Belügyi Szemle. 70 (4), 669-687, 2022. ISSN: 2062-9494.
DOI: <http://dx.doi.org/10.38146/BSZ.2022.4.2>
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
- Zsiros, B.:** The Relation between Truth and Justice in Criminal Proceedings.
Büntetőjogi Szemle. 10 (Klsz.), 92-98, 2021. ISSN: 2063-8183.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: C
- Zsiros, B.:** Az igazság és az igazságosság összefüggései a büntetőeljárásban.
Magyar jog. 12, 711-717, 2020. ISSN: 0025-0147.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
- Zsiros, B.:** A büntetőjogi célok megvalósulása a büntető jogalkotás és jogalkalmazás tükrében.
Magyar jog. 66 (6), 363-370, 2019. ISSN: 0025-0147.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
- Zsiros, B.:** A tárgyalásról lemondás eljárás szabályozása a hatályos és a készülõ büntetőeljárás törvényben.
In: Tudományos Diákest Tanulmánykötet IV.. Szerk.: Szűcs Lászlóné Siska Katalin,
Debreceni Egyetem, Debrecen, 402-416, 2018, (ISSN 2630-8738)
- Zsiros, B.:** Valóságos-e, ami igazságos?: Gondolatok a perbeli egyezségkötés új Be-ben szabályozott intézményéről.
Büntetőjogi Szemle. 1, 93-96, 2018. ISSN: 2063-8183.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: C

További közlemények

Folyóiratcikkek, tanulmányok (2)

8. **Zsiros, B.:** Recenzió Tóth Andrea Noémi: A távoktatás jogintézménye című monográfiájáról.
Büntetőjogi Szemle. 1, 115-117, 2019. ISSN: 2063-8183.

MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: C

9. **Zsiros, B.:** A foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés és a vadászbalesetek elhatárolási kérdései.

In: Szakkollégiumi Almanach 2018 : A Praetor Sztakkollégium Büntető Eljárásjogi Műhelyének Tanulmánykötete. Szerk.: Szabó Krisztián, Printart-Press Kft., Debrecen, 220-228, 2018. ISBN: 9786158066396

MTA Állam- és Jogtudományi Bizottsága irányelvei szerint:

„A” kategóriás folyóiratban megjelent publikációk: 4, melyek közül az értekezés alapjául szolgál: 4

„C” kategóriás folyóiratban megjelent publikációk: 3, melyek közül az értekezés alapjául szolgál: 2

A DEENK a Jelölt által az iDEa Tudóstérbe feltöltött adatok bibliográfiai és tudományometriai ellenőrzését a tudományos adatbázisok és a Journal Citation Reports Impact Factor lista alapján elvégezte.

Debrecen, 2024.10.30.

University Doctoral (PhD) Dissertation Abstract

**THE CONTEXT OF SEARCH FOR TRUTH IN
CRIMINAL PROCEEDINGS AND CERTAIN
PRINCIPLES OF PROCEDURAL FAIRNESS AND PLEA
SETTLEMENT**

dr. Bettina Gyüre

dr. Krisztián Szabó, Associate Professor

University of Debrecen
Marton Géza Doctoral School of Legal Studies

Debrecen, 2024

I. Introduction and Hypotheses

What is the truth? This is the question Socrates asks in Plato's utopia: *The Republic*, which is still an important and unsolved question for both philosophical and social thought. Narrowing the dimension of the investigation to the field of criminal justice, however, it is no longer just the concept of "truth", but the importance and form of the search for the truth in itself, as well as its just method also depends on the justice system of which legal family we are acting in.

The more we examine the duality of truth and justice, the more paths need to be crossed and diving deep into the relevant literature we may inevitably find ourselves evaluating them abstractly, on their own. From a criminal procedural point of view, however, I believe we are moving on the wrong track when assessing these concepts abstractly.

That is why I consider it particularly important to state a clear conceptualization at the very beginning and define the frameworks and range of interpretation that I used as the basis of the thesis, to the extent of a few thoughts.

Therefore, I did not wish to take a position for either justice or truth in itself; my paper does not address this issue on a philosophical, ethical, or theological approach. Instead, I examined this relationship through the regulated system of "serving the truth" as a filter, keeping in mind the primary function of criminal justice. The primary goal of my dissertation was to examine the connection points that can be established between the search for truth in criminal proceedings and the guarantee principles affecting the search for truth. Then, as a result, I also tried to conclude the effect that all of this has on implementing the correct function of the criminal procedure. However, I did not do all of this in the context of a content-based investigation. The focus was not on the facts established in the criminal trial—the truth—but on the path leading to its establishment and the question of its fairness.

So I did not investigate abstractly, but from a practical point of view. Thus, when I mention truth in the thesis, I use the general meaning of this concept established in the technical language of criminal procedure as a basis, and as truth - following the usage of the term established in the law on criminal procedure - I consider the facts established in the criminal procedure. And by justice, I mean the meaning of the word in its everyday sense, i.e. the reassuring and satisfactory conduct and conclusion of criminal proceedings. According to Endre Bócz, "Justice is not epistemological, but an ethical category; the requirement is that when resolving conflicts between individual people or their groups, the decision must be reached taking into account the necessarily

---

⁶ (REJTŐ Jenő: *Az ellopott futár*, Magvető Kiadó, Budapest, 1985, 112.)

different and even conflicting interests - which appear in the real segmentation of the social environment - in a sufficient scope and with appropriate weight."⁷

My first and most important hypothesis formulated as the theoretical foundation of the doctoral dissertation is that the procedural guarantees concerning the search for the truth in criminal proceedings are essential in order for the correct function of criminal proceedings to be ultimately realized. Thus, the dissertation examines, on the one hand, what kind of substantive effect certain truth-seeking guarantees can have on the just decision.

Criminal justice systems are not self-serving, they have a function, namely to ensure social order. If this harmony was infringed by committing a crime, then the goal is to somehow deliver justice in those broken human relationships. This is possible with a fair and satisfying procedure and a result at the end of the criminal procedure, based on an attempt to establish what happened by the criminal offence. Of course, procedural guarantees concerning the search for justice in criminal proceedings are connected to this.

There is consensus in legal literature that the basic concepts of criminal proceedings are structured along with different principles, actually on two paths.

As a guarantee for the search for truth, the systems that basically follow continental traditions emphasize that it is desirable to establish a factual situation corresponding to reality, or at least very close to it, as a result of criminal proceedings. The justice of the criminal procedure – the satisfactory conduct and conclusion of the procedure – is thus guaranteed by the material aspect of justice.

Compared to this, in proceedings organized based on Anglo-Saxon traditions, the facts presented by the parties form the basis of the facts established in the criminal proceedings. In these systems, the guarantee principle related to the search for the truth is passivity on the part of the authorities about the discovery of the facts, and a fair procedure for the parties, i.e. a procedural aspect of justice is desirable.

That is why I built the thesis along these two tracks, following the theoretical foundation in the first chapter. The reason for this is that, in my opinion, these two directions form the cornerstones of the guarantees of the search for truth and the connections of justice.

On one track - in the second chapter of the thesis - I, therefore, emphasize why the truth-seeking method belonging to the continental or hierarchical system can prove excessive and what harmful consequences this can result in. In the same way, on the other track - in the third chapter - I examine why the Anglo-Saxon or the coordinative method rather moves away from the need to seek the truth in favour of a fair procedure and what can be the harmful consequences.

---

⁷ BÓCZ Endre: *A bírászkodás tekintélye és a jogpolitika*. Magyar Jog, 2011/8, 449– 458.

My second assumption in connection with all of this is that the search for truth in criminal proceedings can have two types of "swings" due to the peculiarities of each legal family. The endless search for truth (excessive evidence) and the "negotiated" truth in the form of a plea deal.

My third hypothesis derives from the first and second assumptions, according to which the aforementioned anomalies of the search for truth should not be regarded as mere technical anomalies. After all, the phenomenon of excessive evidence and the negotiated truth can distort the fulfilment of the function of the criminal procedure. However, this distortion can be counterbalanced. It is possible if the approach based on two different justice systems is present by accepting the "necessary but also sufficient" principle and finding the correct proportions of the search for justice.

II. The Structure of the Doctoral Dissertation and the Research Methods

The present research is theoretical - explanatory in nature - which follows a deductive logic. After formulating the proposed hypotheses, I aimed to refute or verify them.

In terms of its structure, the doctoral dissertation may differ somewhat from the usual. At the end of the individual parts, I drew partial conclusions closely related to those explained. The reason for these summaries is that the individual parts, although moving along a common backbone and building on each other, still form such an independent unit that, in my opinion, such a summary at the end of each part is essential. Its absence would have fragmented the thesis. The dissertation is divided into three main parts, in which I used several research methods in line with the complexity of the topic. I have divided the three parts into chapters and subchapters for easier comprehensibility and by the individual sub-units of the research topic.

The first part is a theoretical foundation that examines the connections between truth and justice. More precisely, the process by which we can reach a just decision in criminal proceedings.

Divided into two chapters, this part deals with how the truth in criminal proceedings can be achieved, according to the basic procedural guarantees in each legal family. Moreover, what anomalies can be detected resulting in the search for truth based on Anglo-Saxon and continental characteristics? To explore this, I used the comparative method among the intervention-free, qualitative methods. I compared the basic concepts of each family of law regarding the search for truth along the same criteria, to conclude the connection points of the search for truth and individual procedural guarantees.

In the first part, I also explained how the historical arc of the Hungarian regulation can be specifically outlined about the search for truth. For all of this, I also used the historical method as a non-interventional, qualitative method. Since the dissertation - as its central topic - reflects in several chapters on the truth-seeking concept of the Hungarian Criminal Procedure Code, I am convinced that a retrospective approach is unavoidable to establish the theoretical foundations.

Here, by analyzing the practice of the ECtHR, I also scrutinized what content and sub-rights include the requirement of a fair procedure. Given this practical aspect of the doctoral dissertation, the empirical investigation was also unavoidable. In this round - as I did at the end of each chapter - I examine the practice of the ECtHR about the given topic. I selected the judgments subjectively, in such a way that I searched the given problem or legal institution on the database of the ECtHR available on the website hudoc.echr.coe.int. However, I made sure that the chosen examples are not available in Hungarian translation.

At the end of the first part - as already mentioned - I drew partial conclusions closely related to those explained here.

The second part of the dissertation discusses the issue of excessive evidence as a possible anomaly of the truth-seeking method following continental ideas. In systems operating according to the continental or hierarchical concept, the justice of the criminal procedure is guaranteed if the primary goal of the criminal procedure is to establish the "truth" as precisely as possible. In this way, however, the procedure can easily tip over into the field of excessive evidence. Thus, I begin the first chapter by presenting, according to my interpretation, which two major forms of excessive evidence can be distinguished. On the one hand, this can manifest as a technical issue, which includes cases of unnecessary (because of "over-reassuring") or unnecessary (because it is not relevant) proof. In a broader sense, I separate "excessive evidence" from a material point of view, which is incompatible with the judging function.

Regarding the evaluation of the phenomenon of excessive evidence, my belief is that it should not be seen as a mere technical anomaly, but also as a defining, content-related issue. Thus, on the one hand, whether we reach a decision in the criminal proceedings within a reasonable time, and how this relates to the established truth.

On the other hand, how the procedural actions leading up to that point are carried out according to the precisely assigned duties of the individual procedural participants, to what extent the legal boundaries defined by the individual judicial functions are permeable, and how all is related to justice.

Then, in the second chapter, I will describe the instrument available in Hungarian criminal procedure – the reformed role of the preparatory meeting – included in the Criminal Procedure Code to eliminate this, as a legal institution not fully known in this form in the previous criminal procedure regulations.

The third chapter of the second part focuses on the analysis of the ECtHR's practice, with which I attempted to point out the consequences left by excessive evidence on the requirement of procedural justice - the fair trial principle. In the sense I use, excessive evidence, as an anomaly of the search for truth, can primarily result in a violation of the requirement of reasonable time and the division of procedural tasks.

The third part of the thesis, also based on the principles laid down in the first part, concerns the question of the justice of the result achieved through agreements in criminal proceedings. How the process of negotiating a settlement resulting in the consensus of the parties can distort the truth in criminal proceedings.

In the case of systems operating based on Anglo-Saxon or coordinative ideas, as I have already mentioned partially, the relationship between the search for truth and justice is characterized by the fact that they primarily emphasize the requirement of a fair procedure over the need for the search for justice. In other words, a kind of distancing from the requirement of the search for truth can be observed, instead of that ensuring that the criminal proceedings are procedurally correct. In these systems, this is the guarantee of the fairness of the criminal proceedings.

Thus, as the first chapter of the third part, I went back to the roots and examined the American literature on the emergence of plea bargaining, as well as how the American legal professions view the phenomenon of plea bargaining in the literal sense. I also touched on the possible method of agreements in criminal proceedings in the English legal system.

All this is followed in the second chapter by the description of the Hungarian regulations regarding the agreements that can be concluded between the public prosecutor's office and the accused in a criminal trial, also reflecting on whether the classic plea bargain has found a place in the Hungarian criminal procedure system based on continental roots.

Finally, the analysis of the ECtHR's practice follows. In the end, I point out the connection points of certain sub-rights of the criminal trial agreements and the fair procedure principle – procedural justice – and how this anomaly of the search for truth, i.e. the possibility of bargaining about the truth, can violate these sub-rights.

In the summary section at the end of the dissertation, I tried to make general conclusions and reflect on whether the hypotheses I set up at the end of the analysis were justified by abstracting the individual sub-conclusions.

In the context of my scientific investigation – for all parts of the thesis – content analysis was part of my working method, including the grammatical, logical, historical and systematic levels of interpretation. In this context, the processing of the relevant Hungarian and foreign language literature base naturally played an important role. In connection with the examination of the specifics of truth-seeking in systems following the continental and Anglo-Saxon procedural traditions, I mostly used foreign language studies, articles, textbooks and manuals as the basis of my work.

To find and study paper-based English language literature, I had the opportunity to do a few days of research work on two occasions, between September 29 and October 2, 2017, and then between January 24 and January 28, 2019, at the Max-Planck at the Institut für Ausländisches und Internationales Strafrecht. The other part of the foreign-language sources was not available on paper but is available on internet sites. In all cases, I used sources in English that can be found with the help of reliable internet databases - HeinOnline, EBSCOHost, and Oxford Scholarship.

To approach the legal issues arising in the application of Hungarian law, I used the relevant Hungarian literature, mostly technical articles, as well as monographs and textbooks, as well as various commentaries.

Given the practical aspects of the doctoral dissertation, in connection with the content analysis, it is necessary to mention that I not only processed the relevant literature and analyzed the legal provisions, but the empirical investigation was also unavoidable from the point of view of the topic, about all parts. I have studied and presented court judgments and the documents of some criminal proceedings to formulate practical findings.

As an intervening, qualitative research method, I conducted semi-structured interviews, in the framework of which I held consultations with judges, prosecutors, and lawyers on several occasions, primarily regarding the practical aspects of the dissertation.

Among non-interventional, quantitative methods, secondary data analysis, i.e. the examination of existing statistics, also played a role during the research, primarily in the examination of agreements in criminal proceedings.

III. Conclusion

As the first hypothesis of the thesis, I formulated that procedural guarantees concerning the search for justice in criminal proceedings are essential to ensuring that the correct function of the criminal procedure is ultimately realized. Thus, the thesis examined, on the one hand, what kind of substantive effect certain truth-seeking guarantees can have on just decisions.

To justify the first assumption, I started with the definition of the function of the criminal justice system, which is the same in all cases, regardless of the principles of any system. Through the criminal justice system, as a last resort tool, the state wishes to ensure the undisturbed coexistence of society by protecting their personal and property relationships.

There are two ways to do this. On the one hand, The criminal justice system prevents the commission of crimes through the general preventive effect of punishments. Of course, it is necessary to keep in mind the criminological principle that the criminal justice system alone is not capable of preventing crime to the extent that we expect. After all, we can determine crime as a much broader problem influenced by social, economic, political, and cultural factors, among others.

If the desired social order is violated by committing a crime, the social order must be restored, which is possible by the satisfactory conduct and conclusion of the criminal proceedings. In the conceptual system I have outlined, the criminal procedure is fair in this case. For this purpose, the legal practitioner uses the available professional tools of criminal law and criminal procedure law and proceeds along two main tracks. On the one hand, it is necessary to examine what happened, what is the truth, which is the moment emphasized by the hierarchical systems, and which I defined as the material dimension of justice.

This, however, is necessarily related to the question of how, according to what principles, and with what tools we can determine what happened. The criminal procedure must provide an opportunity for the accused to

participate in the discovery of the facts so that he can prove his truth if he wishes. In other words, he can participate in the procedure by the requirement of a fair procedure. I called this the procedural aspect of justice, and this is the moment that coordinative systems emphasize, even at the cost of reducing the search for the truth.

The second step after this is to determine whether, based on the facts established in this way, the accused is responsible for it. If so, what will be the fair punishment? This is the question of the justice of the penalty.

To limit the scope of the dissertation, I did not touch upon the question of the justice of the penalty, I merely focused on the relation of the first two questions - the material and procedural aspects of justice - and I came to the conclusion that the existence of these two aspects is necessary for the satisfactory conduct and conclusion of the criminal proceedings. In my opinion, the key to answering the two main questions mentioned is that actual efforts are made to uncover the truth, which requires both truth-seeking principles: both the obligation of the state authorities to discover the facts and also the possibility that the accused and the defence get a chance surrounded by guarantees to uncover the facts. From this point of view, it is unnecessary to attach labels to the truth established in criminal proceedings and to call it procedural or material truth.

If the determination of guilt or innocence and the imposition of the penalty are ultimately the result of a procedure in which the defense also had a meaningful opportunity to reveal the facts, and is based on a "truth" that is logical, reasonable, clear and common sense suitable, i.e. convincing even for an outsider, thus the correct function of the criminal procedure is realized. At least in this form, there is the greatest chance for this. In this respect, in my view, the key role is played by judicial reasoning, since the decision-maker must be able to justify his decision. Also in terms of why and how he established the given facts, and also in terms of how the procedure met the requirement of a fair procedure. In my opinion, therefore, the plea bargain - i.e. its form based on agreement, which is detached from the real facts - is not suitable for the realization of a reassuring and satisfactory conclusion of the criminal proceedings, since the criminal proceedings in this form are not suitable for the restoration of the order violated by the crime, but it also erodes the willingness to follow the law.

This finding is also supported by the ECtHR when it states that national courts are obliged to establish the facts relevant to the assessment of the criminal liability of the accused as precisely as possible.

At the same time, it must be emphasized that, of course, this does not mean a complete rejection of the possibility of compromises, or that the defendant's cooperation cannot be appreciated.

However, in my opinion, it has been proven that an agreement that is far removed from the real facts is unsuitable not only for achieving the primary goal of serving criminal justice but also for the implementation of individual punishment goals. That is why I claim that the search for justice within the regulated framework is of particular importance from the point of view of the justice of the criminal proceedings, i.e. the satisfactory conduct and conclusion of the proceedings. The search for the truth, with the appropriate guarantees, can therefore be evaluated as the ultimate goal, as a means of restoring the social order violated by the crime. This

is also the key to the realization of voluntary law enforcement in the future, thereby bringing us closer to the social order that the criminal justice system is trying to guarantee.

The second premise followed what was explained here, which explores the theoretical background and possible causes of the truth-seeking anomalies I have raised. I formulated that the search for justice in criminal proceedings can have two types of "swings" due to the peculiarities of each legal family. The endless search for truth (excessive evidence) and the "negotiated" truth in the form of a plea deal.

About this proposition, I concluded that the roots of both the phenomenon of over-evidence and bargaining about the truth go back to basic issues of criminal procedure law: namely, the issue of truth-justice. After all, both the practice of exaggeration and plea bargaining are primarily truth-seeking anomalies. In other words, in the case of both extremes, it can be said that in the background there are continental ideas regarding the search for material truth, which is regarded as a pledge of justice, or the particularities of criminal proceedings that highlight procedural justice.

In my opinion, this is why it is not possible to completely get rid of technical over-evidence with investigative methodology guidelines and recommendations warning of economic investigation. Be tried to sort this out to some extent, by reforming the rules for the preparatory session, which reformed the procedure for submitting evidentiary motions at the trial to limit the evidence and keep it within its limits.

At the same time, I consider it important to emphasize that with my findings regarding technical excessive evidence, I do not wish to convey the message that - if unclear questions concerning the facts of the criminal trial arise during the evidentiary procedure - they should be sacrificed on the altar of timeliness, and the discovery of them should be waived. After all, according to my point of view, and as I emphasized in several places in the thesis, a criminal justice system can properly serve the desired goal - the restoration of the social order violated by the crime - which, in addition to observing the guarantee provisions and principles, is also committed to discovering the truth.

Individual guarantee principles, like the requirement of a reasonable time, can often conflict with the need to seek the truth, and the way to resolve these conflicts cannot be fixed completely and in all cases at the legal level. That is why I wanted to point out the more pronounced responsibility of the legal practitioner, which arises in the course of proof, regarding the "selection" and differentiation of evidence, and I advocate the application in practice of the provisions provided by the law, which help keep the procedure in frames.

I considered the starting point in the area of excessive evidence incompatible with the judging function to be that the continental systems consider the judge to be the subject of proof as well. This is how I concluded - supported by the judgments of the Constitutional Court, the Highest Court and the Criminal Procedure Code - that ex officio proof does not fundamentally violate the requirement of division of functions in systems organized along hierarchical principles. Whether it is the evidence to save the defendant or to support the accusation. Furthermore, the law also declares the judge's obligation to establish realistic facts.

Moreover, it is formulated as a clear obligation in the Criminal Procedure Code about the judge, that he equally must obtain exculpatory evidence. At the same time, the judge's responsibility to obtain evidence has a content limitation - and this is also declared by the Criminal Procedure Code – namely, respecting the requirements of the indictment. As a result, the judge can not establish new facts that are not included in the indictment. Otherwise, it results in excessive evidence in terms of content, which is incompatible with the judging function.

However, it would also be beneficial to make clear the possibility and procedure for obtaining evidence supporting the accusation by the judge, at the regulatory level. By the way, this also follows from the provisions of the law - from the obligation to establish the realistic facts, or from the rules on unfoundedness - however, I consider it worth assuming the removal of the confusing clause, according to which, in the absence of a motion, the court is not obliged to obtain and examine the evidence. I also agree with Mihály Tóth's proposal, according to which one word could make the situation even clearer: when clarifying the facts, the court usually obtains evidence based on a motion.

All of these amendments would clarify the legislator's goal, according to which, during criminal proceedings, the truth must be sought with the more active participation of the procedural actors - the prosecution and the defence.

Fundamentally, the search for truth and, related to this, a different interpretation of the relation of justice result in the fact that attempts to "transplant" the legal institutions of individual legal families are not very successful either, as was also seen in connection with the agreement between the defendant and the prosecutor.

A recurring question during codification is the examination of whether certain well-functioning elements of the criminal justice system belonging to another legal family can be transferred to the given system. This overlaps with the periodic examination of the relationship between efficiency and the defendant's cooperation in terms of Hungarian regulations. That's how it happened during the Criminal Procedure Code's codification. Therefore it was not possible to avoid the examination of how the Hungarian procedural legislation now regulates the defendant's cooperation through new legal institutions.

I have examined in detail the two new possibilities of cooperation with the defendant - the rules on the settlement that can be concluded during the investigation period and the role of the preparatory meeting - in the Criminal Procedure Code. Based on this, it can be said that the settlement is the closest to the "bargaining" known from the American model. However, after reviewing the regulations, I found that plea bargaining in the classical sense is not possible in Hungary. However, despite the fact that the regulation is "continental-system compatible", this legal institution did not fulfil the initial hopes attached to it.

In my opinion, there are two reasons for this. On the one hand, referring back to what has just been stated, this form of procedure cannot be fully adapted to the system following continental traditions. The characteristics and basic concepts of the continental or hierarchical and the Anglo-Saxon or coordinative systems were

separated at such an early point in the development of law that these systems have been building on the roots that were solidified at that time ever since.

On the other hand, the reason is practical, since the plea deal itself simply does not fit into the usual system of continental criminal procedure.

These statements are proven by the fact that, in comparison, special procedural methods, when a trial is not conducted either, are working extremely successfully, so it is not the omission of this procedural stage that may be the problem in the case of settlement either.

At the same time, I also formulated the conclusion regarding the settlement that the importance of this legal institution is not necessarily to be found in the number of cases settled in this way, but rather it can be useful in complex cases that require extensive proof, due to the effectiveness of the investigation, or in cases where some additional condition can also be determined, for example, reparation or the mercy of the victim.

My third hypothesis follows from the first and second assumptions, which concern the possible consequences of truth-seeking anomalies. According to this, the mentioned anomalies of the search for truth - excessive evidence and bargaining about the truth - should not be regarded as mere technical anomalies. After all, both the phenomenon of excessive evidence and the negotiated truth can distort the fulfilment of the function of criminal proceedings. However, this distortion can be counterbalanced.

Namely, in the event that the approach based on two different justice systems is present at the same time and by accepting the "necessary but also sufficient" principle, it finds the correct proportions of the search for justice.

The system of continental criminal proceedings, guided by the principle of material justice, may in certain cases violate the requirement of a fair procedure, namely with the unreasonable lapse of time due to excessive evidence. At the same time, the requirement of the division of functions may also be violated, in the event that we are faced with excessive evidence in terms of content that is incompatible with the judging function. If the judge exceeds the limit of ex officio evidence provided by the continental systems and proves to the detriment of the indictment, in that case, we are faced with excessive evidence from a substantive point of view, which is incompatible with the judging function.

Overall, excessive evidence is by no means just a problem of secondary importance in forensics.

In the evidentiary system of legal approaches based on the principle of procedural justice, the negotiated truth may also raise doubts, namely primarily regarding a just decision that is fair in terms of content.

Of course, the criminal proceedings are formally closed even by a verdict reached as a result of a bargain, in which the recorded facts have no relation to the events that happened in reality. However, in my opinion, this solution conceptually excludes the satisfactory conduct and conclusion of the criminal proceedings. As a

result, the criminal procedure is not suitable for restoring the social order violated by the crime, if the established facts do not have an adequate relationship with reality, but at least we do not strive for that.

However, in my view, these dysfunctions can be reduced with appropriate guarantee counterbalances and a certain convergence of the two systems.

As a result of examining the jurisprudence of the ECtHR, it can be shown that in criminal proceedings there is a connection between the requirement of a proper search for the truth and a fair procedure, and they influence each other. Indeed, it is natural that the defendant's rights related to a fair procedure and belonging to the principle of equality of arms may limit the discovery of the truth in certain cases. At the same time, it is also important to emphasize the reverse of this, since the anomalies of the search for truth can also violate the sub-rights of the requirement of a fair procedure.

***

It was not by chance that I selected a quote from Jenő Rejtő's novel as the motto of my doctoral thesis. In criminal proceedings, the truth can "remain a secret", because it is not always possible to determine what happened in the past. At the same time, in my opinion, the criminal procedure cannot be fair if it does not seek to detect this. The fact that the conduct of the criminal proceedings complies with the requirements of a fair procedure and that the verdict rendered as a result of the proceeding also complies with the legal provisions, is necessary for the declaration of truth, a condition for its consensual acceptance, but it is not sufficient in itself. A criminal justice system that also commits itself to the discovery of the truth can adequately serve the desired goal - the repair of the social order violated by the crime. Otherwise, it is not possible to proceed with criminal proceedings or even to make a deal/agreement by bridging this uncertainty factor, since the injustice will - hopefully - be revealed.

Registry number: DEENK/537/2024.PL
Subject: PhD Publication List

Candidate: Bettina Gyüre
Doctoral School: Géza Marton Doctoral School of Legal Studies
MTMT ID: 10066179

List of publications related to the dissertation

Articles, studies (7)

- Gyüre, B.:** Kialkudott igazság? Gondolatok az egyezségkötés büntetőeljárásban szabályozott lehetőségéről.
Glossa Iuridica. közlésre elfogadva (-), [1-16], 2024. ISSN: 2064-6887.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A
- Zsiros, B.:** Túlbizonyítás mint az igazságkeresés egy anomáliája a büntetőeljárásban.
Belügyi Szemle. 70 (4), 669-687, 2022. ISSN: 2062-9494.
DOI: <http://dx.doi.org/10.38146/BSZ.2022.4.2>
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A
- Zsiros, B.:** The Relation between Truth and Justice in Criminal Proceedings.
Büntetőjogi Szemle. 10 (Klsz.), 92-98, 2021. ISSN: 2063-8183.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: C
- Zsiros, B.:** Az igazság és az igazságosság összefüggései a büntetőeljárásban.
Magyar jog. 12, 711-717, 2020. ISSN: 0025-0147.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A
- Zsiros, B.:** A büntetőjogi célok megvalósulása a büntető jogalkotás és jogalkalmazás tükrében.
Magyar jog. 66 (6), 363-370, 2019. ISSN: 0025-0147.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A
- Zsiros, B.:** A tárgyalásról lemondás eljárás szabályozása a hatályos és a készülő büntetőeljárás törvényben.
In: Tudományos Diákest Tanulmánykötet IV.. Szerk.: Szűcs Lászlóné Siska Katalin, Debreceni Egyetem, Debrecen, 402-416, 2018, (ISSN 2630-8738)
- Zsiros, B.:** Valóságos-e, ami igazságos?: Gondolatok a perbeli egyezségkötés új Be-ben szabályozott intézményéről.
Büntetőjogi Szemle. 1, 93-96, 2018. ISSN: 2063-8183.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: C

List of other publications

Articles, studies (2)

8. **Zsiros, B.:** Recenzió Tóth Andrea Noémi: A távollátás jogintézménye című monográfiájáról.
Büntetőjogi Szemle. 1, 115-117, 2019. ISSN: 2063-8183.

Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: C

9. **Zsiros, B.:** A foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés és a vadászbalesetek elhatárolási kérdései.

In: Szakkollégiumi Almanach 2018 : A Praetor Szakkollégium Büntető Eljárásjogi Műhelyének Tanulmánykötete. Szerk.: Szabó Krisztián, Printart-Press Kft., Debrecen, 220-228, 2018. ISBN: 9786158066396

By the directives of HAS Committee on Legal and Political Sciences:

Publications in periodicals level „A”: 4, related to the dissertation: 4.

Publications in periodicals level „C”: 3, related to the dissertation: 2.

The Candidate's publication data submitted to the iDEa Tudóstér have been validated by DEENK on the basis of the Journal Citation Report (Impact Factor) database.

30 October, 2024

